

В.О. МАТРОСОВА, к.е.н . доц. НТУ «ХП», Харків
Д.О. САБЛИН, магістр НТУ «ХП», Харків

АНАЛІЗ ІНФОРМАТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

У даній статті пропонується розглянути фінансову звітність з боку відповідності міжнародним стандартам, щодо її прозорості, достовірності. Також розглянутий інтерес користувачів у фінансовій звітності, приклади спотворення фінансової звітності.

In this article it is suggested to consider financial reporting from the side of accordance international standards, in relation to its transparency, authenticity. Also considered interest of users in the financial reporting, examples of distortion of the financial reporting.

Ключові слова: фінансова звітність, користувачі інформації, фінансова політика.

Вступ. Адаптація системи бухгалтерського обліку в Україні до сучасних умов господарювання стимулює насамперед виникнення різних видів власності та організаційних форм бізнесу. Відповідно внаслідок чого відбувається гармонізація бухгалтерського обліку з міжнародною практикою обліку. Слід зазначити, що вітчизняні особливості облікової системи поступово інтегруються в міжнародному та європейському контекстах. Для забезпечення максимальної прозорості та достовірності інформації фінансової звітності підприємств необхідно реформувати вітчизняну систему обліку до умов ринкової економіки.

Постановка задачі. Важливим завданням є обґрунтування основних положень удосконалення фінансової звітності, розробка на їх основі рекомендацій спрямованих на поліпшення інформативності основних фінансових показників. Тому метою статті є дослідження й аналіз інформативності фінансової звітності українських підприємств, привернення уваги до важливості відображення достовірної й прозорої інформації у показниках фінансової звітності.

Методологія. Проблематика інформативності фінансової звітності знайшла відображення у працях таких вітчизняних вчених, як Г. Білик, О.Бородкін, Ф.Бутинець, Б.Валуєв, С.Голов, М.Кужельний, М.Лучко, О. Павловська, В. Пархоменко, А. Поддєрьогін, М.Пушкар, В.Сопко та ін., а також у працях зарубіжних дослідників: Ч.Гаррісона, К.Друрі, Р.Ентоні, В.Івашкевича, Р.Каплана, Р.Манна, Е.Майєра, Б.Нідлза, С.Ніколаєвої, В.Палія, С.Стукова, Дж.Фостера, Д.Хана, Ч.Хорнгрена, А.Шеремета, А.Яругової та ін.

Результати дослідження. Для прийняття правильних управлінських рішень навіть на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Зокрема, щоб порівняти фінансові результати, досягнуті у попередньому та поточному звітних періодах, необхідно використовувати лише порівнянні відповідні показники, тобто такі, які визначені за єдиною методикою з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил. З цією метою підприємство розробляє облікову політику, яка підпорядковується потребам внутрішнього менеджменту.

Закономірно виникає потреба в уніфікації вимог до фінансової інформації у межах виду діяльності, регіону, всієї економічної системи країни. Відмінності економічного розвитку та рівня організації виробництва, особливості проблем, що вирішувались на мікро- та макрорівні кожної окремо взятої країни, зумовили суттєві відмінності у критеріях визначення та методах оцінки конкретних об'єктів бухгалтерського обліку при підготовці фінансових звітів за національним обліковим законодавством і стандартами. Проте інтенсивна економічна інтеграція призвела до необхідності стандартизації бухгалтерського обліку на міжнародному рівні.

Зауважимо, що поступово залучається до цього процесу і Україна, головним напрямом розвитку якої сьогодні є створення економіки відкритого типу, тобто відкритої для співпраці із зарубіжними діловими партнерами, взаємного інвестування та кредитування з боку зарубіжних та міжнародних фінансових організацій.

За характером фінансової зацікавленості користувачів фінансової інформації можна поділити на дві групи:

- зовнішні, що перебувають за межами підприємства ;
- внутрішні, що здійснюють управління підприємством.

Зовнішні користувачі інформації можуть мати прямий і непрямий фінансовий інтерес. До зовнішніх користувачів, що мають пряму фінансову зацікавленість, відносять реальних і потенційних інвесторів, банки, постачальників, клієнтів, найманих працівників та ін. За даними фінансових звітів вони оцінюють фінансові перспективи підприємства та його платоспроможність. До зовнішніх користувачів, що мають непрямую фінансову зацікавленість, належать податкові й адміністративні органи, інші громадські організації, фондові і товарні біржі, наукові установи, консультанти.

Внутрішні користувачі інформації – управлінський персонал усіх рівнів, що використовує облікову інформацію для планування, контролю й оцінки

господарської діяльності, зокрема власники, засновники, учасники, адміністрація в особі наглядової ради, ради директорів, менеджерів, керівників і спеціалістів підрозділів.

Таким чином, залежно від цільового сегмента, на який зорієнтована інформація, фінансова звітність сприяє вирішенню таких завдань користувачів:

- допомога дійсним і потенційним інвесторам, у прийнятті правильних управлінських рішень;
- реальна оцінка строків, можливостей та обсягів отримання економічних вигід;
- адекватне відображення економічного стану підприємства.

Згідно з п.16 П(С)БО 1 під достовірною фінансовою звітністю розуміється звітність, яка не містить помилок і спотворень, здатних вплинути на рішення користувачів звітності [2].

Прикладами спотворення фінансової звітності є:

- завищення суми дебіторської заборгованості у зв'язку з не нарахуванням резерву сумнівних боргів;
- завищення вартості запасів після первісного визнання їх активами у зв'язку з тим, що бухгалтер не завжди розраховує найменшу з величин – вартість придбання, або чисту вартість реалізації запасів;
- порушення принципу співвідношення доходів і витрат у випадках, коли доходи визнано, а витрати віднесено до складу витрат майбутніх періодів;
- списання частини витрат безпосередньо на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», що призводить до завищення прибутку поточного періоду у «Звіті про фінансові результати».

М. Брюханов зазначає, що «як правило, інвестори, потенційні партнери та інші зовнішні користувачі звітності насамперед звертають увагу на три основні показники діяльності компанії, що розкриваються у звітності. Це розмір виручки, чистий прибуток та сукупні активи компанії. Для того, щоб відповідати очікуванням інвесторів, менеджмент часто спотворює дані у звіті про прибутки і збитки, балансі або не повністю розкриває їх у примітках до звітності» [3].

Погоджуючись з М. Брюхановим, що «для аналізу звітності щодо спотворення даних слід використовувати такі показники, як темпи зниження маржинального прибутку, зростання якості активів, оборотності активів тощо. У міжнародній практиці така система показників отримала назву «Карта нормативних відхилень фінансових індикаторів», розроблена професором М. Бенішем (Messod Beneish, Університет штату Індіана, США)» [3].

Зміна облікового методу оцінки запасів потребує розкриття відповідної інформації, цей метод управління фінансовою звітністю є очевидним і законним. Тут треба згадати про вплив облікових оцінок на управління фінансовою звітністю. Відповідно до п.3 і п.4 МСА 540 «Аудит облікових оцінок», «облікова оцінка» — це визначення приблизної вартості об'єктів обліку і суми статті за умови відсутності точних методів оцінювання», «облікові оцінки часто здійснюються в умовах невизначеності щодо результату подій, які мали місце, або, ймовірно, відбудуться, і передбачають застосування думки. Унаслідок цього ризик істотного спотворення облікових оцінок є вищим»[4].

Таким чином, МСА 540 вказує аудиторів на «вузькі місця» в обліку і звітності, на які варто звернути особливу увагу.

Висновки. Сучасний методологічний потенціал стандартизованої фінансової звітності не дозволяє сформулювати надійний аналітичний інструментарій оцінки вартості підприємства. Облік, звітність, аудит, а відповідно й аналіз фінансової звітності повинні ґрунтуватися на єдиних принципах і надавати діловим партнерам таку інформацію про майновий і фінансовий стан суб'єкта господарювання, яка б була зрозумілою, зіставною, суттєвою та надійною. Забезпечення й аналіз прозорості інформативності фінансової звітності, що дасть змогу підприємствам знайти перспективного ділового партнера на ринку, обрати ефективний варіант цінової політики, є актуальним для вітчизняної економіки і потребує подальшого дослідження.

Список літератури: 1. Україна. Закон. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні № 996-XIV: від 16 липня 1999 р. // Нове діло. – 2000. – №15 (34). 2. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. – Харків : Курсор, 2004. – 223 с. 3. Брюханов М. Искажения в финансовой отчетности: как выявить мошенничество / М. Брюханов // Финансовый директор /2006. – N 6. ООО «Акцион-Пресс» [Електронний ресурс]: – <http://www.fd.ru> 4. Вареня В. Облікова стратегія та фінансова звітність / В. Вареня // Дебет-Кредит. – 2009. – №6 [Електронний ресурс]. – <http://www.dtk.com.ua/show/1bid03946.html> 5. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: практичний посібник / С. Ф.Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2004. - 880 с. 6. Дэвид Александер. Международные стандарты финансовой отчетности: от теории к практике / Дэвид Александер, Анне Бриттон, Энн Йориссен.— М. : Вершина, 2005, 740 с. 8 .Петрик О. А. Аудит: методологія і організація: Монографія / О. А.Петрик. – К. : КНЕУ, 2003.

Подано до редакції 11.03.2011